

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 255/2022-40

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej a zo sudcov Petra Molnára (sudca spravodajca) a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], zastúpeného JUDr. Lubomírom Müllerom, euroadvokátom, Symfonická 1496/9, Praha, Česká republika, proti postupu Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 198/2012 a postupu Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Co 11/2021 po právoplatnosti nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. IV. ÚS 301/2020-35 z 8. septembra 2020 takto

rozhodol:

1. Postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom sp. zn. 14 Co 11/2021 **boli porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Krajskému súdu v Bratislave **prikazuje** v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Co 11/2021 konať bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadosťučinenie **500 eur**, ktoré mu **je** Krajský súd v Bratislave **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Krajský súd v Bratislave **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **410,26 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Ústavnej sťažnosti vo zvyšnej časti **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

Skutkový stav veci a sťažostná argumentácia

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 25. februára 2022, doplnenou písomným podaním doručенým 8. apríla 2022, domáha vyslovenia porušenia svojho základného na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 198/2012 (ďalej len „napadnuté konanie okresného súdu“) a postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Co 11/2021. Navrhuje vysloviť príkaz krajskému súdu konať bez zbytočných prietahov, priznať finančné zadostučinenie v sume 500 eur od okresného súdu a 500 eur od krajského súdu a nahradiť trovy konania.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva nasledujúci skutkový stav:

Sťažovateľ je v napadnutom konaní v postavení žalobcu a domáha sa proti žalovanej (označuje ju „Slovenská republika – Ministerstvo spravodlivosti“) odškodnenia za nezákonné väznenie vo výške 692,09 eur, pričom ide o náhradu nákladov obhajoby. Žalobe z 5. októbra 2012 bolo vyhovené rozsudkom okresného súdu č. k. 8 C 198/2012-68 z 31. marca 2016 a žalovaná sa odvolala proti rozsudku 20. apríla 2016. Keďže o odvolaní nebolo rozhodnuté v primeranej dobe, sťažovateľ 6. mája 2020 podal ústavnú sťažnosť, v ktorej namieta porušenie identických práv postupom okresného súdu v napadnutom konaní a postupom krajského súdu vedeným pod sp. zn. 14 Co 226/2016. Krajský súd uznesením č. k. 14 Co 226/2016-102 z 8. apríla 2020 rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. O ústavnej sťažnosti sťažovateľa proti postupu okresného súdu a krajského súdu rozhodol ústavný súd nálezom č. k. IV. ÚS 301/2020-35 z 8. septembra 2020, ktorým vyslovil porušenie práv sťažovateľa, prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietahov a priznal náhradu trov konania. Finančné zadostučinenie sťažovateľovi nepriznal. Okresný súd po vrátení veci rozhodol v poradí druhým rozsudkom vo veci č. k. 8 C 198/2012 z 19. novembra 2020 tak, že žalobu sťažovateľa zamietol. Sťažovateľ podal proti rozsudku súdu prvej inštancie odvolanie 14. decembra 2020, o ktorom dosiaľ nebolo rozhodnuté.

3. Sťažovateľ namieta, že okresný súd, ako aj krajský súd aj naďalej porušujú jeho označené práva, a to aj napriek nálezu ústavného súdu v danej veci, pretože do podania ústavnej sťažnosti nebolo v jeho veci právoplatne rozhodnuté. Zdôrazňuje, že ide o konanie, ktoré začalo v roku 2012. Uvádza, že „vec leží“ na krajskom súde od 31. mája 2021 a je vedená pod sp. zn. 14 Co 11/2021. Sťažovateľ v doplnení sťažnosti predložil ústavnému súdu kópiu odpovede krajského súdu č. k. 1 Spr 48/2022 zo 7. apríla 2022 vo veci jeho sťažnosti na prietahy v konaní, ktorú krajský súd

vyhodnotil ako dôvodnú. Konanie má pre neho zvýšený význam, keďže spor pramení z jeho nezákonného odsúdenia za minulého režimu a následnej rehabilitácie.

4. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval a uznesením č. k. II. ÚS 255/2022-15 z 24. mája 2022 ju prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu.

II.

Vyjadrenie okresného súdu, krajského súdu a replika sťažovateľa

5. Po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval účastníkov konania, aby sa vyjadrili k prijatej ústavnej sťažnosti.

6. Predseda okresného súdu prípisom č. k. 1 SprV 310/2022 z 11. júla 2022 k ústavnej sťažnosti v podstatnom odkázal na priložené vyjadrenie zákonnej sudkyne, s ktorým sa v plnom rozsahu stotožnil. V závere svojho vyjadrenia vyslovil súhlas s upustením od ústneho pojednávania.

7. Zákonná sudkyňa vo svojom vyjadrení v podstatnom uviedla, že v čase, keď sa stala zákonnou sudkyňou v predmetnej veci (rok 2020), bol súdny spis na krajskom súde na účel rozhodnutia o odvolaní. Súdny spis bol okresnému súdu doručený 30. júna 2020, až po podaní prvej ústavnej sťažnosti, o ktorom bolo rozhodnuté nálezom č. k. IV. ÚS 301/2020-35 z 8. septembra 2020. Do súdneho oddelenia bol vrátený 26. augusta 2020 a po nadobudnutí právoplatnosti a vykonateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu 16. septembra 2020 predložený na ďalší postup. Po naštudovaní veci bol určený termín pojednávania na 19. november 2020. Žalobca v podaní z 27. októbra 2020 požiadal z dôvodu nepriaznivej pandemickej situácie o videokonferenčnú formu pojednávania, na čo súd reagoval prípisom z 9. novembra 2020. Na pojednávaní 19. novembra 2020 súd meritórne rozhodol tak, že žalobu zamietol. Rozsudok bol vypracovaný a expedovaný 24. novembra 2020. Sťažovateľ proti rozsudku súdu prvej inštancie doručil svoje odvolanie 18. decembra 2020. Žalovaná bola vyzvaná na vyjadrenie sa k odvolaniu 28. januára 2021 s lehotou desať dní od doručenia výzvy. Výzva bola žalovanej doručená 27. apríla 2021. Po márnom uplynutí lehoty na vyjadrenie bol súdny spis predložený krajskému súdu 7. mája 2021, kde sa aj v čase vyjadrenia nachádza. S poukazom na uvedené zákonná sudkyňa uviedla, že je toho názoru, že konala v súlade s príkazom ústavného súdu bez zbytočných prietáhov, preto navrhla, aby ústavný súd sťažnosť sťažovateľa v časti smerujúcej proti postupu okresného súdu vyhodnotil ako „nedôvodnú“.

8. Predseda krajského súdu vo vyjadrení č. k. 1 SprV 303/2022 z 22. júna 2022 k ústavnej sťažnosti v podstatnom uviedol, že spis bol krajskému súdu predložený na rozhodnutie 1. júna 2021. Zároveň uviedol, že príslušný senát, ktorý má vec sťažovateľa prerokovať a rozhodnúť, má veľa reštančných

nevybavených vecí, ktoré musí prednostne vybaviť, a na vysvetlenie situácie v senáte uviedol, že sudkyňa spravodajkyňa bola od 1. mája 2020 do 15. októbra 2021 práceneschopná, a od uvedeného dátumu už nie je zaradená do príslušného senátu a zároveň od 15. októbra 2021 do 1. júna 2022 nebol do senátu zaradený tretí člen, ktorému by bolo možné nerozhodnuté spisy po tejto sudkyňi prideliť, čo je podľa názoru predsedu krajského súdu potrebné objektívne zohľadniť. V závere svojho vyjadrenia predseda krajského súdu vyslovil súhlas s upustením od ústneho pojednávania.

9. Z predloženého súdneho spisu v napadnutom konaní vyplýva, že krajský súd dosiaľ nevykonal žiaden úkon smerujúci k rozhodnutiu, čo korešponduje s vyjadrením predsedu súdu, ktorý uviedol, že senát vybavuje veci priebežne podľa poradia, v akom došli.

10. Stanovisko okresného súdu a krajského súdu bolo zaslané na vyjadrenie sťažovateľovi, ktorý vo svojej replike doručenej ústavnému súdu 31. júla 2022 zotrval na dôvodnosti podanej ústavnej sťažnosti vo vzťahu k postupu krajského súdu, ktorému vyčíta nečinnosť pri dlhodobom nezabezpečení fungovania príslušného senátu, k postupu okresného súdu a jeho vyjadreniu sa nevyjadril.

11. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) so súhlasom účastníkov konania upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, stanoviskom okresného a krajského súdu, ako aj s obsahom dotknutých súdnych spisov, ktorý si zadovážil, dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie vecí.

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

12. Predmetom konania pred ústavným súdom je rozhodovanie, či postupom okresného súdu a krajského súdu v napadnutom konaní po právoplatnosti nálezu ústavného súdu č. k. IV. ÚS 301/2020-35 z 8. septembra 2020 (nadobudol právoplatnosť 14. októbra 2020) došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prerokovanie vecí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

13. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej

lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 90/2010).

14. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo na inom štátnom orgáne sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 438/2017, II. ÚS 118/2019).

15. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy i práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou EŠLP ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľov (I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

16. Pokiaľ ide o kritérium, ktorým je právna a faktická zložitost' veci, ústavný súd konštatuje, že predmetné konanie už v tomto smere bolo vyhodnotené ústavným súdom v skoršom jeho náleze, ktorým ústavný súd konštatoval, že z hľadiska predmetu sporu ide o štandardnú občianskoprávnu vec, ktorá nie je právne zložitá spadá pod bežnú a pravidelnú rozhodovaciu prax všeobecných súdov (č. k. IV. ÚS 301/2020-35 z 8. septembra 2020, bod 14), s čím sa vo veci konajúci senát stotožňuje.

17. Správanie sťažovateľa ako účastníka konania je druhým kritériom, ktoré sa uplatňuje pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd, vychádzajúc z obsahu súdneho spisu okresného súdu a krajského súdu konštatuje, že sťažovateľ nijako neprispel k doterajšej dĺžke napadnutého konania. Naopak, sťažovateľ podal sťažnosť adresovanú predsedovi krajského súdu na prietahy v konaní, ktorá bola vyhodnotená krajským súdom ako dôvodná a od februára 2022 zaradená do režimu sledovania.

18. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu označených práv sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup okresného súdu a krajského súdu v napadnutom konaní.

III.1. K postupu okresného súdu v napadnutom konaní po právoplatnosti nálezu č. k. IV. ÚS 301/2020-35 z 8. septembra 2020

19. Ako už bolo uvedené, predmetom rozhodovania o tejto ústavnej sťažnosti a skúmania je postup okresného súdu po právoplatnosti označeného nálezu. Vychádzajúc z vyjadrenia zákonnej sudkyne (pozri bod 7 odôvodnenia tohto nálezu), ktoré korešponduje z obsahom predloženého súdneho spisu a dáva dostatočný prehľad o procesných úkonoch, ktoré okresný súd po právoplatnosti označeného nálezu vykonal, je zrejmé, že okresný súd konal bez zbytočných prietahov a v primeraných lehotách, čoho dôkazom je aj skutočnosť, že okresný súd na pojednávaní konanom 19. novembra 2020 meritórne rozhodol a následne rozsudok vo veci samej v zákonnej lehote expedoval 24. novembra 2020. Ani dobu potrebnú na uskutočnenie úkonov súvisiacich s podaným odvolaním (18. decembra 2020), ktoré okresný súd vykonal, nemožno považovať za neprimeranú, keďže spis bol doručený krajskému súdu 1. júna 2021. Vychádzajúc z uvedených zistení ústavný súd dospel k záveru, že postup okresného súdu po vydaní skoršieho nálezu nemožno považovať za rozporný s označenými právami sťažovateľa, preto sťažnosti v tejto časti nevyhovel (bod 5 výroku nálezu).

III.2. K postupu krajského súdu v napadnutom konaní po právoplatnosti nálezu č. k. IV. ÚS 301/2020-35 z 8. septembra 2020

20. Na základe obsahu predloženého zberného spisu krajského súdu vo veci sťažovateľa je potrebné konštatovať, že krajský súd bol od doručenia spisu odvolaciemu súdu až dosiaľ nečinný.

21. Čo sa týka obrany krajského súdu (spočívajúce v dlhodobej práceneschopnosti členky senátu a následne neobsadenie senátu, pozn.), treba uviesť, že systémové zlyhania pri správe súdnictva bez ohľadu na to, ktorý zo štátnych orgánov za ne zodpovedá, nemôžu byť dôvodom zmarenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a nezabávajú Slovenskú republiku zodpovednosti za prietahy (II. ÚS 481/2017). Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a ústavnej sťažnosti nie je pomenovanie príčin prietahov v konaní alebo vyvodenie zodpovednosti vo vzťahu k stranám, ich advokátom, sudcom, súdnej administratíve, predsedom súdov či k ministrom spravodlivosti. Rovnako účelom ústavnej sťažnosti nie je dospieť k záveru, či príčiny majú objektívny alebo subjektívny charakter.

22. Ústavný súd, vychádzajúc z uvedeného, tak dospel k záveru, že v okolnostiach posudzovanej veci vzhľadom na celkovú dĺžku napadnutého konania (2012), ako aj predmet napadnutého konania (v súvislosti s rehabilitáciou sťažovateľa bol žalobou uplatnený nárok na náhradu nákladov obhajoby sťažovateľa v trestnom konaní, pozn.), zohľadňujúc skutočnosť, že vec už bola v skoršom

štádiu rozhodovania predmetom prieskumu na tom istom súde, boli porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

23. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd na základe svojho zistenia, že postupom krajského súdu došlo k porušeniu označených práv sťažovateľa, mu prikázal, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 14 Co 11/2021 konal bez zbytočných prietáhov, pretože označená vec nebola v čase rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti sťažovateľa právoplatne skončená (bod 2 výroku nálezu).

IV.

Primerané finančné zadosťučinenie

24. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal. Z § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

25. Sťažovateľ sa domáha priznania finančného zadosťučinenia v sume 500 eur od krajského súdu z dôvodov uvedených v ústavnej sťažnosti, poukazujúc na stres a utrpenú ujmu vyplývajúcu z neprimeranej dĺžky súdneho konania.

26. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04, III. ÚS 10/02, I. ÚS 257/08). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESĽP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

27. Berúc do úvahy charakter predmetu konania, obdobie právnej neistoty sťažovateľa a všetky okolnosti daného prípadu, majú na pamäti, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je len zmiernenie ujmy pociťovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, ústavný súd považoval priznanie požadovanej sumy 500 eur za primerané finančné zadosťučinenie (bod 3 výroku nálezu).

V. Trovy konania

28. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

29. Podľa § 37 ods. 2 zákona o ústavnom súde trovy ustanoveného právneho zástupcu znáša štát.

30. Ústavný súd priznal právnemu zástupcovi trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom podľa § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov pozostávajúce z odmeny advokáta za dva úkony právnej služby. Za dva úkony uskutočnené v roku 2022 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti) patrí odmena v sume dvakrát po 193,50 eur a režijný paušál v sume dvakrát po 11,63 eur. Za úkon vyjadrenie k stanovisku okresného súdu a krajského súdu doručené 31. júla 2022 ústavný súd odmenu nepriznal, keďže neobsahovalo žiadne nové skutočnosti ani argumentáciu, ktorá by ústavnému súdu nebola známa z obsahu predložených spisov a zo samotnej sťažnosti.

31. Ústavný súd tak priznal náhradu trov konania v sume 410,26 eur (bod 4 výroku nálezu).

32. Priznanú náhradu trov konania je ústavný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

33. Toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia poslednému z účastníkov konania (§ 70 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. septembra 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu